



GÖTEBORGS UNIVERSITET

## Hur viktig är modersmålsundervisning?

**Vilka kunskaper och färdigheter i modersmålet anser elever, modersmåls-  
lärare och svensklärare vara viktigast för inläring av svenska språket?**

Zhian Gaff

---

Höstterminen 2013

**Kurs:** LAU925:2

**Kursansvarig institution:** Institutionen för pedagogik och specialpedagogik

**Handledare:** Mona Arfs

**Examinator:** Caroline Berggren

**Rapportnummer:** VT14 IPS03 LAU925

## **Abstrakt**

Examensarbete inom Lärarprogrammet

Titel: Hur viktig är modersmålsundervisning? Vilka kunskaper och färdigheter i modersmålet anser elever, modersmållärare och svensklärare vara viktigast för inlärnin g av svenska språket?

Författare: Zhian Gaff

Termin och år: Höstterminen 2013

Kursansvarig institution: Institutionen för pedagogik och specialpedagogik

Handledare: Mona Arfs

Examinator: Caroline Bandgren

Rapportnummer: VT14 IPS03 LAU925

Nyckelord: modersmålsundervisning, modersmål, språkutveckling, svenska som andra språk, inlärnin g av svenska språket

## **Syfte**

Syftet med arbetet är att undersöka vilka kunskaper och färdigheter i modersmålet som elever, svensklärare och modersmållärare anser vara viktigast för att underlätta inlärnin g av svenska språket.

## **Teorier**

Aktuell forskning inom området visar hur goda kunskaper i modersmålet gynnsamt påverkar inlärnin gen av svenska. Gibbons (2002) anser till exempel att det är utomordentligt viktigt att ta hänsyn till elevens tidiga språkkunskaper och Sandvik och Spurkland (2011) menar att om eleven gör erfarenheter på modersmålet och har lärt sig att knyta ord till dessa erfarenheter så återstår bara att sätta nya svenska språketiketter på erfarenheterna. Ladberg (Ladberg, 2000) påstår att goda modersmålskunskaper anses underlätta vid studier av ett nytt språk och Hills (1996) studie visar att de elever som deltagit i modersmåls- undervisningen under hela sin skoltid har bättre förutsättningar att klara av skolgången.

## **Metod**

För att nå syftet och få svar på frågeställningarna genomfördes enkätundersökningar bland tio modersmållärare, tio svensklärare och 20 elever. Två skolor samt Språkcentrum i Göteborg deltog i undersökningen. Alla tre informantgrupperna fick identiska enkätfrågor. Fördelarna med att använda den här metoden är att det dels är lättare att sammanställa enkätsvaren, dels att metoden passar frågeställningarna.

## **Resultat**

Studien visar att de viktigaste kunskaperna är att kunna många ord på modersmålet samt att kunna tala detta och därför bör undervisningen i modersmål just fokusera på ordkunskap och träning i olika samtalssituationer. Lärarna rankar både läsning av böcker på modersmålet och grammatikkunskaper högt, medan eleverna inte tycker att dessa är lika viktiga. Graferna i resultaten visar att det föreligger stor skillnad mellan lärarnas och elevernas uppfattningar om i vilken grad påståendena överensstämmer med deras egna åsikter. Samtliga staplar för lärarna ligger mellan *ganska bra* till *helt och hållet* med klar övervikt på *helt och hållet*, medan elevernas staplar har spridning över hela spektret och ofta har formen av en klockkurva. Svensklärarna och modersmållärarna har ibland i viss mån olika uppfattningar.

# Innehållsförteckning

<b>1. Inledning</b> .....	3
1.1 Syfte .....	3
1.2 Bakgrund.....	4
<b>2. Historik</b> .....	5
2.1 Hemspråksundervisning i svenska skolan.....	5
2.2 Hemspråksreformen .....	5
2.3. Modersmålsundervisning idag.....	6
2.4. Modersmålsundervisningen i styrdokumentet.....	6
2.5 Modersmål och modersmålsundervisning.....	7
2.6 Modersmåls lärare.....	8
<b>3. Teorier och forskning</b> .....	9
3.1 Forskning om språkutveckling .....	9
3.2 Forskning om andraspråksutveckling.....	10
<b>4. Metod</b> .....	11
4.1 Val av metod.....	11
4.2 Urval av informanter.....	11
4.3 Genomförande och datainsamling.....	12
4.4 Reliabilitet och validitet .....	12
4.5 Etiska övervägande.....	13
<b>5. Resultat</b> .....	14
5.1 Enkätmanstämning.....	14
5.2 Några övergripande resultat.....	22
<b>6. Analys och diskussion</b> .....	23
6.1 Återkoppling på frågeställningarna.....	23
6.2 Metoddiskussion .....	27
6.3 Slutord.....	27
6.4 Yrkesrelevans .....	28
<b>Referenslista</b> .....	29
<b>Bilagor</b> .....	31

# 1. Inledning

Valet av ämne för denna uppsats har påverkats av mitt arbete som modersmåls lärare. Denna verksamhet har under åren väckt många frågor och funderingar hos mig. En centralfråga är: Vilka är de övergripande målen med modersmålsundervisning? I Skolverkets kursplan för grundskolan får man svar på den frågan:

Undervisningen i ämnet modersmål ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om sitt modersmål. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt tal - och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften (Skolverket, 2011, s. 87)

Den andra frågan som infinner sig är: Vilken betydelse har goda kunskaper i modersmålet för inläring av svenska språket? Både svensk och internationell forskning pekar på att ett välutvecklat modersmål påverkar elevens framgång i skolan i positiv riktning därför att det främjar elevens språkutveckling i svenska och spelar en viktig roll för identitetsskapandet (Hylténstam & Tuomela, 1996, s. 36-43).

Den tredje frågan som modersmåls läraren ställs inför lyder: Vilka kunskaper och färdigheter inom modersmålet är speciellt betydelsefulla för inläring av svenska språket? Vad säger forskningen om detta?

Det finns många olika undersökningar om hur svensklärare, modersmåls lärare och elever ser på modersmålets betydelse, men ingen studie där man jämför resultaten av dessa granskningar. För att diskutera modersmålsundervisningens betydelse borde även elevperspektivet beaktas. Denna undersökning kommer att fokusera på vad elever, modersmåls lärare och svensklärare anser vara de viktigaste faktorerna för att underlätta inläringen av svenska. Vilka kunskaper och färdigheter i modersmålet anser elever, modersmåls lärare och svensklärare vara viktigast för inläring av svenska språket?

## 1.1 Syfte

Syftet med mitt arbete är att undersöka vilka kunskaper och färdigheter i modersmålet som elever, svensklärare och modersmåls lärare anser vara viktigast för att underlätta inläring av svenska språket men även vilken typ av träning de tycker är viktig. Vidare vill undersökningen få fram om det finns någon skillnad dels mellan elevers och lärares, dels mellan modersmåls lärares och svensklärares syn på detta. Min förhoppning är att denna undersökning ska öka min egen och även andras kunskap om vad som upplevs som viktigast för att modersmålsundervisningen ska underlätta elevers inläring av svenska och därmed bidra till ett anpassat innehåll i undervisningen.

För att uppnå syftet har följande frågeställningar formulerats:

1. Vilka kunskaper och färdigheter i modersmålet anser eleverna respektive lärarna i modersmålet och svenska vara de viktigaste för inläring av svenska?
2. Vad anser de tre kategorierna vara viktigast att träna på under modersmålslektionerna för att underlätta inläring av svenska?
3. Vilka skillnader finns mellan
  - a) elevernas svar b) modersmålslärares svar och c) svensklärares svar?
4. På vilket sätt kan resultaten bidra till en ökad insikt om modersmålsundervisningens betydelse för inläring av svenska?
5. På vilket sätt kan resultaten bidra till ökad insikt om vad undervisningen konkret bör innehålla?

## 1.2 Bakgrund

En stor del av eleverna i den svenska skolan har sitt ursprung i ett annat land, en del är födda i Sverige medan andra nyligen har kommit hit. Läsåret 2011/2012 var 20 % av eleverna i grundskolan berättigade till modersmålsundervisning. Elevantalet har ökat med cirka en procent per år sedan millennieskiftet (Skolverket, 2013, s.36). Dock deltog bara drygt hälften (ca 55 %) av de berättigade eleverna i modersmålsundervisning 2011/2012. Anledningen till detta kan till exempel vara att eleverna själva väljer bort ämnet eller att skolan inte har möjlighet att erbjuda undervisning i vissa språk. Det är anmärkningsvärt att så många av de berättigade eleverna inte deltog i modersmålsundervisningen.

Ladberg (2003) påpekar att det språk som talas i hemmet får barnet att känna sig tryggt. Att vara flerspråkig är inget problem i sig. Däremot är det problem för ett växande barn, ett barn i utveckling, som dessutom ägnar merparten av sin tid till utbildning om kunskaperna i modersmålet/hemspråket stagnerar så att det inte har ord i sitt modersmål för de nya företeelser som det lär sig inom olika ämnen i skolan. Alla elever har från det att de föds tills de börjar skolan ett eller två språk som föräldrarna talar med dem hemma. Dock är ett sjuårigt barns begreppsvärld ganska begränsad. I skolan undervisas man på ett annat språk och lär sig nya begrepp som man inte behärskar på sitt modersmål. Språk är viktigt för abstrakt tänkande, möten mellan kulturer och kontakt människor emellan. Därför behöver modersmålet stärkas, befästas och utvecklas i skolan. Många forskare lägger tonvikt på modersmålets betydelse för andraspråksinläring.

Ladberg (2000, s.181) framhåller att utveckling av modersmålet underlättar inläring av ett nytt språk, för när man kan ett ord på sitt modersmål blir det lättare att lära sig det ordet på det nya språket. I Skolverkets rapport (2002) hävdas med stöd av svensk och internationell forskning att ett starkt modersmål är en grundförutsättning för att eleven skall kunna tillägna sig ett andra språk. I kursplanerna för modersmål påpekas att kunskaper i modersmålet underlättar språkutveckling och lärande inom olika områden (Skolverket 2011). Modersmålsundervisningens syfte i grundskolan är alltså att skapa trygghet och att utveckla både modersmålet och svenska språket.

## 2. Historik

### 2.1 Hemspråksundervisning i svenska skolan

En förstaform av hemspråksundervisning i svenska skolor infördes under 1960- talet då finska elever kunde välja finska som tillvalsämne i årskurserna 7 och 8. Kommunerna kunde söka statsbidrag till stödundervisning för invandrarelever - ett stöd som huvudsakligen bestod av undervisning i svenska som främmande språk och studiehandledning på elevens hemspråk (Hyltenstam & Toumela, 1996, s.44-45). Det erbjöds alltså ingen modersmålsundervisning i nuvarande form.

Under 1960- och 1970-talen fick emellertid hemspråksundervisning och flerspråkighet ett allt större utrymme i debatten. Hemspråksundervisningens betydelse lyftes fram under 1970-talet bland annat på grund av den växande arbetskrafts- och flyktinginvandringen till Sverige. Allt fler invandrabarn med olika modersmål började i den svenska skolan.

Debatten tvingade politikerna att ta ställning till flerspråkighet. De tidigare kritiska åsikterna om hemspråk förkastades till förmån för en mer positiv syn, där flerspråkighet ansågs vara en tillgång för eleverna och deras skolutveckling. Denna förändring ledde till olika reformer i skolan för att främja hemspråken (Hyltenstam & Toumela, 1996, s. 29-30).

### 2.2 Hemspråksreformen

Hemspråksreformen innebar enligt att även ett invandrabarn skulle ha samma rättigheter och möjligheter som ett etniskt svenskt barn att utveckla sitt språk och lära känna sitt ursprung. Samhället blev nu skyldigt att ge stöd och förutsättningar för inläring av inte enbart svenska utan även av förstaspråket, modersmålet. Syftet med modersmålsundervisning var att stärka den etniska identiteten samtidigt som den skulle vara ett stöd för språklig, kognitiv och kunskapsmässig utveckling (Hyltenstam & Toumela 1996, s.30). Alfakir (2004) går ännu längre i sina krav och anser att lärarnas uppgift även ska vara att ge barnen kunskap om den stora mångfalden av kulturer som finns i Sverige.

År 1977 trädde hemspråksreformen i kraft. I och med den blev kommunerna skyldiga att anordna modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet. Elever med annat modersmål hade då rätt att delta i modersmålsundervisning oavsett sina kunskaper i språket. Definitionen ändrades 1985 till att gälla endast elever vars ena eller båda vårdnadshavare talade ett annat språk än svenska i hemmet. Under 1990 talet innebar ett ekonomisk krispaket som presenterades att utgifterna för modersmålsundervisning måste skäras ner. Samtidigt granskade Riksrevisionsverket invandrarundervisningen och fann att denna hade både pedagogiska och organisatoriska brister. Dess förslag till lösning på problemet var bland annat att göra större undervisningsgrupper. Ett år senare beslöts att kommunerna endast var skyldiga att anordna modersmålsundervisning om det fanns minst fem elever i en undervisningsgrupp och samma år fick kommunerna rättighet att själva bestämma hur mycket av resurserna som skulle tilldelas modersmålsundervisning (Hyltenstam & Toumela, 1996,).

Enligt Håkansson (2003) måste kommunen anordna modersmålsundervisning om det finns minst fem elever med samma modersmål, men de som är behöriga måste inte delta. Det är alltså frivilligt för elever med annat modersmål än svenska att i samråd med sina föräldrar besluta om de ska delta eller inte. År 1997 ändrade begreppet hemspråk till modersmål, eftersom eleverna inte enbart använder språket hemma.

### **2.3. Modersmålsundervisning idag**

Enligt Skolverket är elever som har annat förstaspråk än svenska berättigade till modersmålsundervisning om de begär det. Modersmålsundervisning innebär att invandrar- eller minoritetselever får undervisning i sitt modersmål. Undervisningen ska vara kostnadsfri och enligt skollagen är alla kommuner skyldiga att tillhandahålla modersmålsundervisning i en omfattning av minst 80 minuter per vecka under eller efter skoldagen. Modersmålsundervisningen i grundskolan och gymnasieskolan utgör ett eget ämne och det finns skrivna kursplaner och betygskriterier för modersmål (Skolverket, 2002).

### **2.4. Modersmålsundervisningen i styrdokumentet**

Betydelsen av modersmålet framhålls inte endast inom skolans ramar utan även i samhället för övrigt. År 2009 kom en ny språklag, som fastslår att personer med ett annat modersmål än svenska ska beredas få möjlighet att utveckla och använda sitt modersmål (Regeringsproposition 2008/09:153). Läroplaner och lagar styrker flerspråkighetens betydelse i skolan och samhället, samtidigt som debatten kring modersmålet och flerspråkighetens effekter och betydelse inom skolans ramar har pågått i många år. Vikten och värdet av ett andraspråk är alltså tydligtformulerade i skollagen, men hur detta praktiseras i skolan är en annan fråga.

Skollagen (2010:800) säger att alla elever med ett annat modersmål än svenska har rätt till modersmålsundervisning, även om han eller hon inte använder språket dagligen. I grundskoleförordningens kapitel 9 under rubriken modersmålsundervisning står:

Om en eller båda av elevens vårdnadshavare har ett annat språk än svenska som modersmål och språket utgör dagligt umgängesspråk för eleven, ska eleven få undervisning i detta språk som ett ämne (modersmålsundervisning), om eleven har grundläggande kunskaper i språket, och eleven önskar få sådan undervisning (Grundskoleförordningen, 1997:599, Kap 2:9§).

I kursplanen för ämnet modersmål står att modersmålet är nyckeln till det kulturella arvet. Där fastslås även att undervisningen syftar till att främja elevernas utveckling till flerspråkiga och flerkulturella individer. I skolverkets kommentarmaterial (2011) framgår det att forskningen kommit fram till att:

Det går bättre att lära sig ett nytt språk om man samtidigt har goda kunskaper i sitt modersmål. Språken kan fungera som stöd för varandra. Det innebär att om en elev kan ett begrepp på sitt modersmål så är det lättare för honom eller henne att lära sig motsvarande begrepp på svenska, och omvänt (Skolverket, 2011,s.7)

Målet för undervisningen är att eleven skall kunna uttrycka sig såväl muntligt som skriftligt på modersmålet. Eleven skall skaffa sig kunskaper om språkets uppbyggnad och därmed kunna göra jämförelser mellan sitt modersmål och det svenska språket och på så sätt utveckla sin tvåspråkighet. Dessutom finns förhoppningar om att eleven skall stärka sin självkänsla och identitet och därigenom få dubbel kulturtillhörighet.

Ett annat viktigt mål är att eleven använder sitt modersmål som verktyg i sina studier så att han/hon får ett tvåspråkigt ord- och begreppsörråd inom olika områden. Kärna i modersmålsämnet är språkstudier med litteratur och kulturkunskap som grund. Det är viktigt att språkstu-

dierna bedrivs med meningsfulla övningar där eleverna deltar i samtal och arbetar med texter där de får berätta och läsa samt redovisa inför andra på modersmålet. Stor tonvikt läggs vid att bygga upp kunskaper utifrån elevernas egna erfarenheter (Skolverket, 2011,s.87).

## 2.5 Modersmål och modersmålsundervisning

Skolverket (2000) definierar modersmålet som det första språk som ett barn lär sig. Det är detta språk som barnet använder som redskap för att kunna förstå omvärlden samt utveckla sin identitet. I tvåspråkiga familjer kan ett barn ha två olika modersmål.

Enligt Ladberg (2000) behöver föräldrarna veta väldigt mycket om skolan för att kunna stötta sina barn och bidra till deras kunskapsutveckling. Ladberg poängterar att elever med högutbildade föräldrar får mer hjälp och stöd hemifrån. Hon menar att när en elev inte har goda kunskaper inom sitt modersmål så kan det påverka inläringen av svenska, vilket i sin tur påverkar elevens skolutveckling i sin helhet. Förstaspråket har stor betydelse för tankar och reflektioner samt för kunskapsinhämtning. Goda modersmålskunskaper anses underlätta vid studier av ett nytt språk.

Den som inte undervisas på sitt modersmål har från början en svårare uppgift i skolan. Att tillägna sig kunskaper på ett språk som man ännu bara behärskar bristfälligt gör inläringen till ett dubbelt, eller snarare mångdubbelt arbete (Ladberg, 2000,s.156).

Vidare menar Skolverket (2000) att syftet med modersmålsundervisning är att stärka elevens identitet. Det påstår också att om man behärskar sitt modersmål så har man ett verktyg för allt lärande. Dessutom anser Skolverket att de elever som aktivt deltar i modersmålsundervisning känner större trygghet och trivsel och får ofta bättre resultat i skolan. Dessa elever kommer även med tiden att behärska sitt andraspråk samt abstrakta begrepp bättre och dessutom ha större förståelsen för andra kulturer.

Sandvik och Spurkland (2011) anser att modersmålsundervisning kan vara av stor vikt för utvecklingen av andraspråket. Många av de färdigheter som eleven har lärt sig på modersmålet överförs till andraspråket, till exempel när det gäller att delta i ett samtal, att berätta och förklara och att förstå ord och begrepp. Författarna säger vidare att om eleven gör erfarenheter på modersmålet och har lärt sig att knyta ord eller begrepp till dessa erfarenheter så återstår bara sätta nya svenska språketiketter på erfarenheterna.

Enligt Ladberg (2003, s. 54) har flerspråkighet många fördelar. För det första ger det möjlighet att kommunicera med fler människor och ta del av fler kulturer. För det andra kan det vara lättare att lära sig språkets uttal då hjärnan har tillgång till fler grammatiska system. Den som har lärt sig olika ord för olika begrepp får också mer varierad kunskap om ämnet.

Att fortsätta att utveckla modersmålet som "tankespråk" på skolnivå är en hjälp för eleven även i den svenska undervisningen. Det som eleven lär sig förstå på sitt språk kan hon sedan överföra till undervisningsspråket (Ladberg 1996, s.101)

Att utveckla sitt modersmål kan ha många positiva effekter. Vikten och värdet av ett andraspråk är tydligt formulerade i läroplanen för modersmålsundervisning för grundskolan framhålls att kunskaper i modersmålet gynnar lärandet generellt i skolan, både inom språk - och kunskapsämnena. Modersmålet är även viktigt för att eleven ska kunna reflektera, förstå och värdera situationer. Undervisningen ska stärka självförtroendet, tryggheten samt identiteten hos eleven (Skolverket, 2011).



## 2.6 Modersmåslärare

Modersmåsläraren är den lärare som talar samma modersmål som eleven och som ser till att eleven får stöd i både modersmålet och svenskan (Skolverket 2002). Modersmåsläraren kan vara ett avgörande stöd för nykomna, vilsna och olyckliga elever. Han/hon kan förstå deras saknad, deras oro för släktingar och deras sorg över förlusten av vänner och hemlandet. Dessutom har modersmåsläraren ofta erfarenheter som infödda svenska lärare inte har. Kanske de har lättare att förstå hur det är att komma till ett nytt land och hur det är att leva som medlem av en minoritetsgrupp i den svenska kulturen. Modersmåslärare vet hur det är att möta det svenska språket för de har själva lärt sig svenska och har en personlig kunskap och erfarenhet av inlärningsprocessen (Ladberg, 2000).

Modersmåslärarna fungerar som en länk och bro mellan eleven och språket, vilket gör att barnets kommer att betrakta sitt förstaspråk som värdefullt. Barnet utvecklas i sitt modersmål genom att modersmåsläraren stödjer och hjälper honom/henne att förstå innehållet i ett ämne som de inte behärskar. Modersmåsläraren kan förklara andra skolämnen på barnets eget språk för att underlätta förståelsen:

Ladberg (2000) poängterar att modersmåsläraren kan bli en förebild för sina elever genom att visa att en person inom varje minoritetsgrupp kan bli framgångsrik i det svenska samhället. Ladberg anser också att modersmåslärarna har en viktig roll i barnens kunskapsutveckling i skolan och betonar att modersmåsläraren har en mycket central roll när skolan ska bygga broar med hemmet. Modersmåsläraren den viktigaste språkliga förebilden för eleven under hela skoltiden.

### 3. Teorier och forskning

#### 3.1 Forskning om språkutveckling

Jean Piaget ansåg att individen skaffar sig kunskap genom sina aktiviteter, medan Lev Vygotskij hävdade att det är det sociala samspelet som leder till utvecklingen. Båda menade dock att man utvecklas i samspel med den sociala och materiella miljön. Man måste både bearbeta sina erfarenheter inombords, men också dela dem med andra (Svensson, 2009). Dessutom ansåg båda dessa forskare att en individs aktiviteter är själva motorn för utvecklingen. Men hur skapas då de bästa förutsättningarna för sådana aktiviteter? Piaget ansåg att barnets naturliga behov av att undersöka sin omgivning var viktigast, medan Vygotskij menade att den sociala omgivningen betydde mest. Vygotskij hävdade att en stimulerande miljö påverkar barnets intellekt. Han menade att samhället och dess historia är väsentliga när man räknar de faktorer som påverkar en människas utveckling.

Språk utvecklas genom kognitiva aktiviteter och genom den sociala omgivningen. Vygotskij ansåg att språket är beroende av den kultur och miljö barnet befinner sig i. Vidare påpekade han att barnet använder sig av språket för att kommunicera och vara social. Enligt Vygotskij är språk och tanke från början skilda åt, men när barnet behärskar språket bättre påverkar språket förmågan att tänka. För att lära sig ett nytt språk och utveckla detta krävs enligt Vygotskij att barnet kommunicerar och lyssnar på mer erfarna personer som hjälper det att lägga en innebörd i orden. På så sätt skaffar sig barnet språkliga uttryck för olika föremål, känslor och upplevelser (Svensson, 2009).

Skillnaden mellan Vygotskij och Piaget är att i Piagets teori ligger fokus på barnets intelligens, vilken baseras på fyrahuvudperioder under barnets uppväxt. Den språkliga utvecklingen fungerar som så att det lilla barnet lär sig att känna igen begrepp utifrån sina erfarenheter och detta är själva basen för att utveckla språket. Det är till och med så att förutsättningen för den kognitiva utvecklingen är en språklig utveckling (Linell, 1982).

Följande synsätt anses påverka modersmålsundervisningens olika funktioner och innehåll: Viberg (1992) anser att den språkliga utbyggnaden utvecklas under skolåren och rekommenderar framförallt övningar i att läsa och skriva på olika sätt under de tidiga skolåren. Prentice (2010) menar att det är lättare att lära sig ett nytt språk ju yngre man är, eftersom de neurologiska och biologiska förändringarna som sker i hjärnan i och med att man åldras försvårar inlärningsprocessen. Abrahamsson och Hyltenstam (2013) hävdar att en person med svenska som andra språk aldrig uppnår samma kompetensnivå som en infödd svensk med svenskan som modersmål. Exempelvis kommer aldrig den tvåspråkige i kapp när det gäller ordförrådet i jämförelse med den som har svenskan som sitt första språk. Piaget och Vygotskij menar att det kognitiva tänkandet och den sociokulturella omgivningen spelar en avgörande roll för språkutvecklingen. Författarna Sandvik och Spurkland (2011) menar att den språkliga kompetensen är beroende av hur väl man behärskar själva språksystemet. Med språksystemet menar författarna grammatiken, ord och uttal.

Ett barn med normal språkutveckling tillägnar sig grammatiken i modersmålet Parallellt med att det sig använda språket. För barn är kommunikation det viktigaste och grammatiken följer automatiskt. Det är viktigaste är att variera de situationer där språket används så att barn får möta skiftande grammatiska konstruktioner och ett rikt ordförråd och att de vuxna är lyhörda och alerta samtalspartens till barnen(Sandvik & Spurkland, 2011, s. 37).

Hill (1996, s.51-53) intervjuade 42 elever i 17-årsåldern som sedan förskolan deltagit i någon form av modersmålsundervisning. Eleverna delades in i följande tre grupper: de som haft mo-

dersmålsundervisning *utan avbrott*, *sena avbrott* och *tidiga avbrott*. I gruppen *utan avbrott* har eleverna deltagit i modersmålsundervisningen under alla år. I gruppen *sena avbrott* avbröt eleverna modersmålsundervisningen någon gång mellan årskurs 5 och gymnasieskolan. I gruppen *tidiga avbrott* avbröt eleverna modersmålsundervisningen redan före årskurs 5. Hills undersökning söker svar på frågan om de elever som deltagit i modersmålsundervisningen har bättre förutsättningar att klara av skolgången än de elever som inte deltagit. För att få svar på detta jämförs elevernas betyg i årskurs 9. Undersökningens resultat visar att modersmålsundervisningen har en stor betydelse för att eleverna ska klara sig bra i skolan. De elever som deltagit utan avbrott i modersmålsundervisningen har enligt undersökningen lyckats bäst. Dessutom har eleverna i denna grupp en positiv inställning till modersmålsundervisning och tvåspråkighet. Hill ser också att eleverna i denna grupp ofta har ett starkare stöd hemifrån, vilket naturligtvis haft stor betydelse för deras skolframgång.

### 3.2 Forskning om andraspråksutveckling

Skolverkets forskning 2012 visar att flerspråkiga elever som har ett utvecklat modersmål är mer kreativa. Den flerspråkiga eleven kan se saker utifrån olika perspektiv. Det är ett hjälpmedel för individen att vara flerspråkig. Utvecklingen i första och andraspråket är i princip lika.

I en studie har Håkansson (2003) visat att första- och andraspråksutvecklingen utvecklas på samma sätt och i samma ordning, så att de moment som man lär sig tidigt i sitt första språk, lär man sig även tidigt i sitt andra språk, medan det som utvecklas sent i förstaspråket även utvecklas sent i andraspråket. I början är det viktigast att utveckla ord- och begreppsförråden. Hon betonar vikten av modersmålets betydelse för andraspråksutveckling. Hennes undersökning på barn visar att barnens ålder har en avgörande betydelse för hur rikt ordförråd de har. Barn som har invandrat till Sverige eller varit i kontakt med svenska språket hade efter 10 års ålder bättre ordförråd i sitt modersmål än i svenska, medan de eleverna som var födda i Sverige, men hade ett annat modersmål än svenska hade rikare ordförråd i svenska än i modersmålet.

Det är viktigt att läraren i början inte fäster alltför stor vikt vid att eleven ska kunna använda språket korrekt. Det viktiga är i stället att uppmuntra eleven att våga använda det nya språket så mycket som möjligt, även om många fel görs. Inledningsvis bör man fokusera på att utveckla ett rikt ord- och begreppsförråd för att därefter övergå till inläring av böjningsformer och meningsbyggnad (Skolverket, 2012).

Hur länge ett barn har varit i Sverige är avgörande för barnets andraspråksutveckling. Man brukar delar in tvåspråkigheten i två grupper: *successiv tvåspråkighet* och *parallell tvåspråkighet*. Successiv tvåspråkighet gäller de barn som lärt sig sitt modersmål först för att sedan lära sig svenska som sitt andraspråk. *Parallell tvåspråkighet* gäller de barn som lär sig sitt modersmål samtidigt med det svenska språket. I denna grupp ingår barn som anlänt till Sverige i tidig ålder (Paulin, 1995, s.24).

Viberg (1992) anser att språkutvecklingen startar i hemmet tillsammans med familjen och släkten och fortsätter med kamraterna i skolan. Skolan har stor betydelse för språkutvecklingen, därför att det är där som barnet blir bekant med företeelser inom olika kunskapsområden. Det är inte ofta som andraspråks elever får undervisning på sitt modersmål i de övriga skolämnen. Gibbons (2002) anser att andraspråks elever lär sig att använda sitt modersmål i olika sammanhang redan före skolstarten och att det är utomordentligt viktigt att ta hänsyn till elevens tidiga språkkunskaper.

## 4. Metod

I detta kapitel kommer valet av metod för undersökningen att beskrivas och motiveras samt undersökningsgrupperna kommer att presenteras och beskrivas.

### 4.1 Val av metod

För att nå syftet och få svar på frågeställningarna genomfördes enkätundersökningar (se bilaga 2 och 3) bland modersmåls lärare, svensklärare och elever. Enkäterna delades ut till respektive grupp var för sig för att de skulle kunna sitta i lugn och ro och svara på frågorna utan press. Valet av enkätintervju gjordes för att undvika den intervjuareffekt som Stukát (2011) skriver om. Intervjuareffekten innebär omedveten styrning som gör att personen som blir intervjuad förstår vilket svar som förväntas genom att intervjuaren medvetet eller omedvetet, med ordval, tonfall och ansiktsuttryck. Detta leder till att svaren kan bli falska och oärliga. Stukát (2011) menar vidare att användning av enkätundersökning som metod gör att man kan nå flera människor, vilket ger kraft åt undersökningen och därmed större chans till att man kan generalisera resultatet. Även Kvale (1997) skriver att enkätundersökningar har en stor fördel därför att man når fler personer på kort tid och på så sätt kan få ett bättre underlag för analys och generaliseringar.

Andra fördelar med att använda den här metoden är att det dels är lättare att sammanställa enkätsvaren, dels att metoden passade frågeställningarna. Nackdelen med enkätundersökningar är att en del informanter svarar mycket kortfattat eller inte alls. Vid intervjuer kan man ställa följdfrågor och på så sätt få mer utvecklade svar. Jag bedömde att fördelarna med att använda enkät för min undersökning övervägde.

“En enkät måste förberedas mycket omsorgsfullt, även här är pilotstudier nödvändiga” (Stukát, 2011, s. 48). En pilotstudie gjordes för att testa om frågorna var tydliga nog. Efter pilotstudien gjordes några mindre korrigeringar.

För att göra resultaten mer lätthanterliga och åskådliga har skalans punkter på enkäten poängsatts på följande sätt i en skala där 1 är lägst och 5 högst:

inte alls = 1 poäng  
dåligt = 2 poäng  
ganska bra = 3 poäng  
mycket bra = 4 poäng  
helt och hållet = 5 poäng

Med denna modell blir det möjligt att räkna ut medelvärde för de olika undersökningsgrupperna, vilket i sin tur underlättar jämförelserna mellan dem. För tydlighetens skull finns även poängen angivna i graferna.

### 4.2 Urval av informanter

Två skolor i norra Göteborg samt Språkcentrum deltog i undersökningen. Den första skolan är en skola för årskurs 4 till 9. På den skolan går cirka 400 elever från de flesta delarna i världen. 97 % av eleverna har ett annat modersmål än svenska. Skolan har 44 personer anställda. Den andra skolan är en skola för årskurs 6 till 9 och där går 350 elever. 96 % av eleverna har ett

annat modersmål än svenska. Personalen här utgörs av 39 anställda. På båda skolorna finns det elever som undervisas i svenska som andra språk, nyanlända elever som går i förberedelseklass samt elever som får studiehandledning på sitt modersmål. Den tredje platsen är ett Språkcentrum, där det finns 200 modersmåls lärare, som undervisar i modersmål på 60 olika språk.

### **4.3 Genomförande och datainsamling**

Skolornas rektorer kontaktades och efter klartecken från dem besöktes skolorna, där en årskurs 9 klass i varje skola valdes ut för studien. Det var 21 elever på ena skolan och 19 på den andra. Undersökningen och dess syfte presenterades samt en blankett delades ut till vårdnadshavarna för att få deras godkännande (se bilaga 1), eftersom eleverna var under 18 år och därmed omyndiga. Lärarna samlade in blanketterna och återlämnade dem samma vecka.

12 elever från varje skola fick vårdnadshavarnas tillstånd att delta i undersökningen.

Tolv av eleverna är födda i Sverige. Två elever har bott här i tio år, en i sju år, tre i fyra år och två elever var sex år när de kom till Sverige.

Sju av eleverna har läst modersmål under hela sin skolgång. Fem elever har läst modersmål i sex år, två elever har läst fem år och två elever har läst i fyra år. Fyra elever läser inte modersmål.

Innan elevenkäterna (se bilaga 2) delades ut förklarade jag frågorna och eleverna fick möjlighet att ställa frågor. Därefter delades enkäterna ut och när eleverna blev klara samlades deras svaromedelbart in. Tyvärr besvarades bara 10 enkäter från varje skola, alltså totalt 20 elevenkäter. Risken att inte få in alla enkäter är alltid stor. Trots att Brymans (2002) rekommendationer om att ge noggranna förklaringar om enkätens syfte och vad den skulle användas till följdes, föll alltså en tredjedel av svaren bort.

10 svensklärare från den ena skolan deltog i undersökning. Enkäterna besvarades i samband med en svenskkonferens. Undersökningen introducerades med en presentation av studien och dess syfte varefter enkäterna (se bilaga 3) delades ut, besvarades anonymt och svaren samlades in vid ett och samma tillfälle. Målet var att få tio svensklärare och det lyckades.

Modersmåls lärarna blev de sista som fick svara på enkäten. Undersökningen genomfördes vid en konferens på Språkcentrum och omfattade 10 modersmåls lärare - två per språk; arabiska, turkiska, bosniska, polska och kinesiska. Modersmåls lärarna som arbetar på Språkcentrum, undervisar ute på olika skolor. Enkäterna (se bilaga 3) delades ut precis efter konferensen. Undersökningen inleddes med en presentation och förklaring av enkäten samt dess syfte. Samtliga tio enkäter lämnades in nästan samtidigt.

### **4.4 Reliabilitet och validitet**

När man ska bedöma en vetenskaplig undersökning så är reliabilitet och validitet två viktiga kriterier. Termen reliabilitet innebär att läsaren, bedömaren, får möjlighet att skapa en egen åsikt och bli övertygad om undersökningsmetodens tillförlitlighet (Stukat, 2011). Man har bättre förutsättningar att skapa en högre reliabilitet om man förutser problemen i detalj innan man inleder en studie. Därför är det viktigt att man planerar sin undersökning så minutiöst som möjligt. Detta gjordes och alla tänkbara fallgropar antecknades och strategier för att undvika dem planerades.

Med validitet menas att man tydligt berättar om vilket material som bearbetats och hur man har samlat in det. . Det är viktigt att mätinstrumenten mäter var det är att de täckena rätt saker för att kunna ha en hög validitet (Trost, 2007).

#### **4.5 Etiska överväganden**

Vid genomförandet av enkät undersökningen tog jag hänsyn till Vetenskapsrådets fyra etiska är principer, nämligen: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Stukát, 2011).

Innan enkäterna delades ut blev informanterna informerade om bakgrunden till undersökningen och vad informationen, som kom fram, skulle användas till. Att delta var helt frivilligt och anonymt. Genom denna introduktion är informationskravet uppfyllt. Eftersom vårdnadshavarna och lärarna själva fick välja om de ville delta eller inte i undersökningen är även samtyckeskravet uppfyllt.

I de resultat som presenteras i denna uppsats går det inte att identifiera enskilda informanter. Alla har deltagit anonymt. Även enkäterna från de olika skolorna har blandats ihop. För att skydda informanternas anonymitet ytterligare har inte elevers och modersmåslärares modersmål angivits i rapporten, trots att upplysningar om detta finns i enkätsvaren. I elevernas kommentarer har de anonymiserats genom att ersätta det språk de nämner med [elevens språk]. Därmed har svaren behandlats konfidentiellt och konfidentialitetskravet är alltså uppfyllt. Enligt nyttjandekravet får uppgifterna endast användas för forskningsändamål och enkäterna bör alltså förstöras så snart som studien är slutförd.

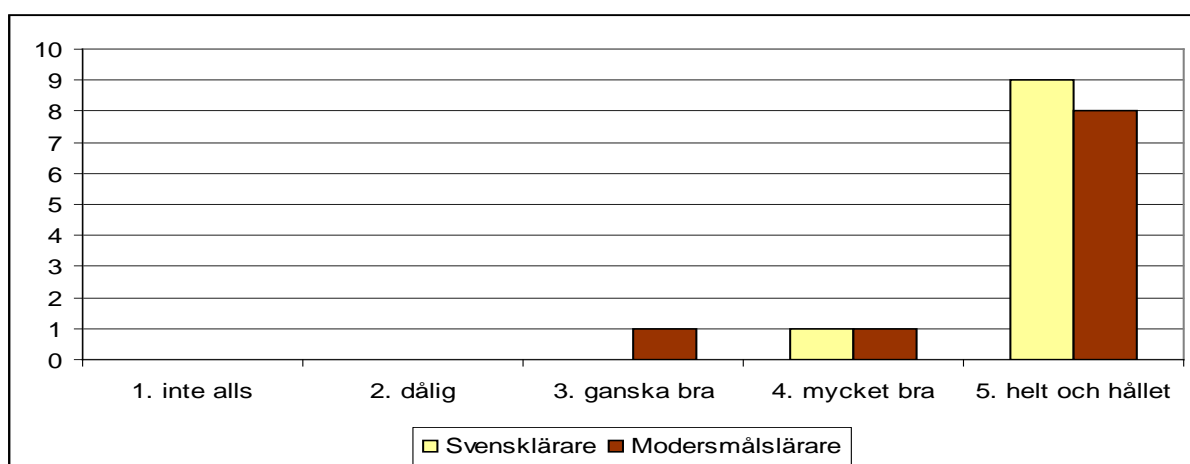
## 5. Resultat

### 5.1 Enkätmanställning

Tio svensklärare, tio modersmåslärare och 20 elever har svarat på enkäten (se bilaga 2-3).

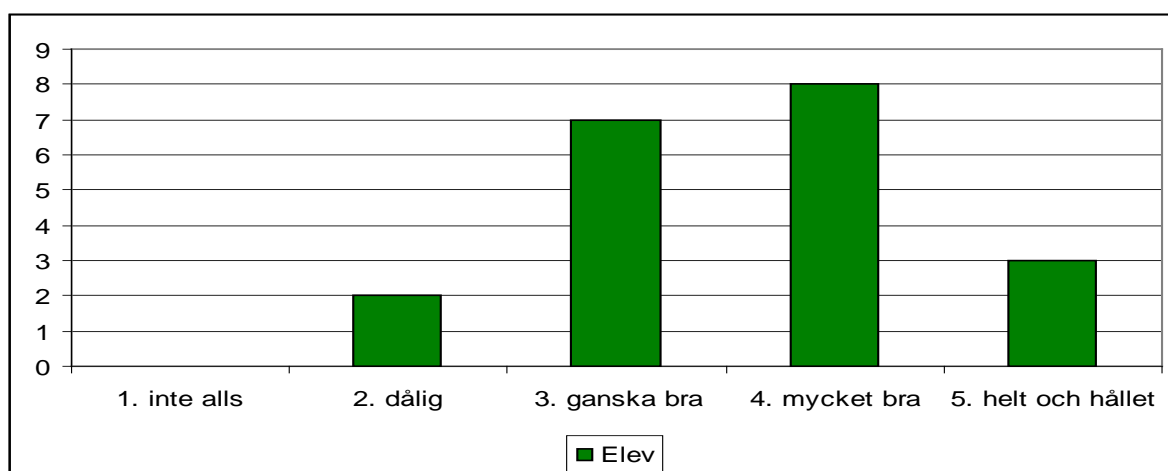
Här följer en grafisk beskrivning av varje enkätfråga för sig. Svensklärare och modersmåslärarna sammanfattas i en och samma graf medan elevernas svar redovisas för sig.

#### 5.1.1. Att kunna många ord på sitt modersmål underlättar inläring av svenska.



#### Svensk- och modersmåslärarnas svar.

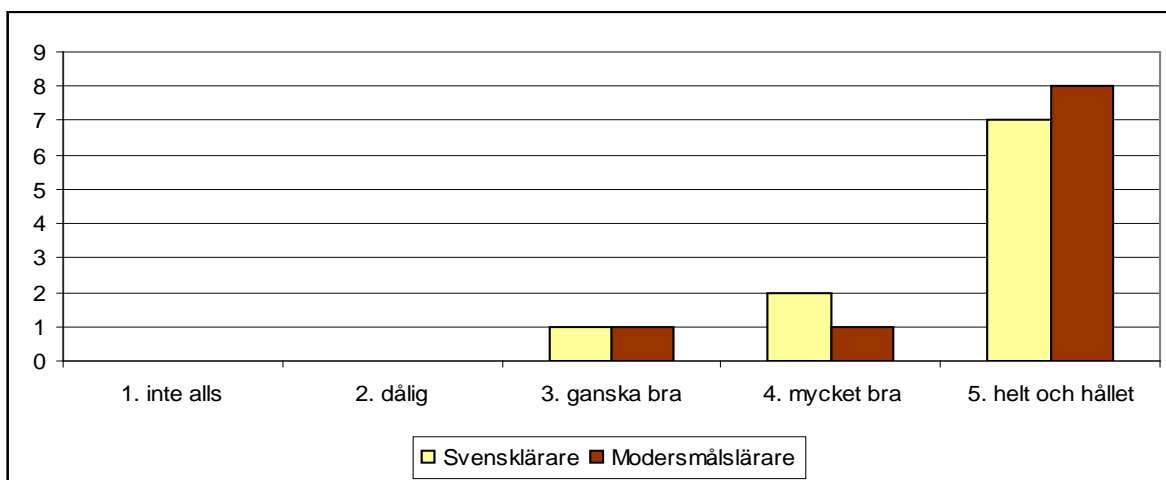
90 % (9) av svensklärarna och 80 % (8) av modersmåslärarna instämmer *helt och hållet*. Ingen lärare anser att påståendet *stämmer dåligt* eller *instämmer inte alls*. Medelvärdet för svensklärarna är 4,9 och för modersmåslärarna 4,7 på skalan 1 till 5.



#### Elevernas svar.

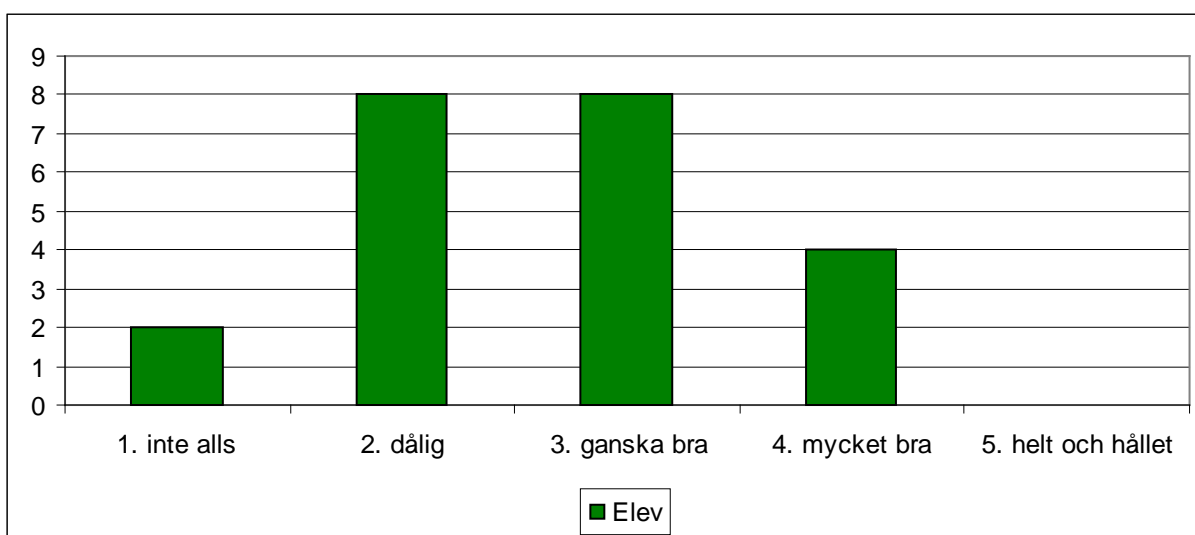
15 % (3) av eleverna instämmer *helt och hållet* med påståendet, medan 40 % (8) anser att det är *mycket bra*. 35 % (7) finner det *ganska bra* medan 10 % (2) av eleverna menar att påståendet stämmer *dåligt* med deras åsikt. Medelvärdet för eleverna blir 3,4.

### 5.1.2. Att läsa många böcker på sitt modersmål underlättar inläring av svenska.



#### Svensk- och modersmållärarnas svar.

70 % (7) av svensklärarna och 80 % (8) av modersmållärarna instämmer *helt och hållet*, medan 30 % (3) av svensklärarna och 20 % (2) av modersmållärarna anser det *ganska bra* eller *mycket bra*. Alltså instämmer 75 % (15) av lärarna *helt och hållet* i påståendet att läsning på modersmålet underlättar svenskinläringen. Medelvärdet för svensklärarna blir 4,6 och för modersmållärarna 4,7.

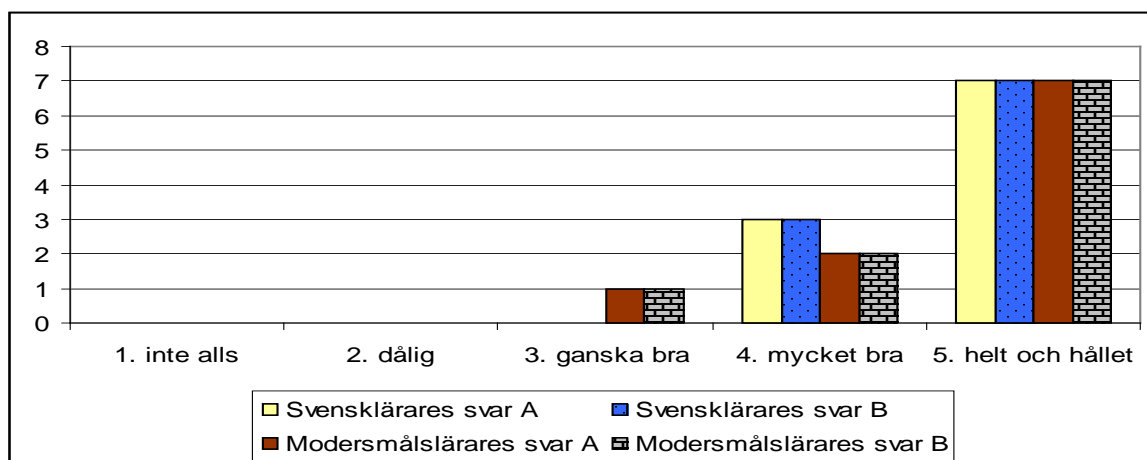


#### Elevernas svar.

50 % (10) av eleverna instämmer *inte alls* eller tycker att påståendet är *dåligt* medan 40 % (8) anser att det är *ganska bra* och 10 % (2) tycker att det är *mycket bra*. Inga elever instämmer *helt och hållet* i påståendet att läsning på modersmålet underlättar svenskinläring. Medelvärde för eleverna blir 2,5.



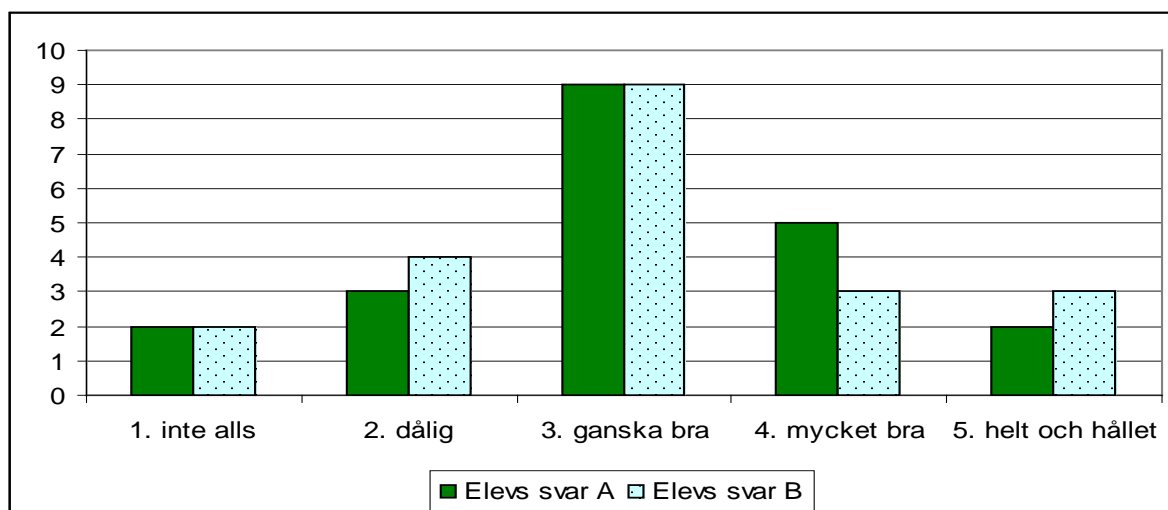
### 5.1.3. Att redan känna till nya begrepp på sitt modersmål underlättar inläring i a) svenska och b) andra ämnen



#### Svensk- och modersmåslärares svar.

70 % (7) av svensklärarna instämmer *helt och hållet* i påståendet för både vad gäller inläringen i svenska som i andra ämnen, medan 30 % (3) anser det vara *mycket bra*. Medelvärdet för svensklärarna blir 4,7.

70 % (7) av modersmåslärarna instämmer *helt och hållet* i påståendet för både svenska och andra ämnen. 10 % (1) anser det *ganska bra* medan 20 % (2) tycker att det är *mycket bra*. Medelvärdet för modersmåslärarna blir 4,6.

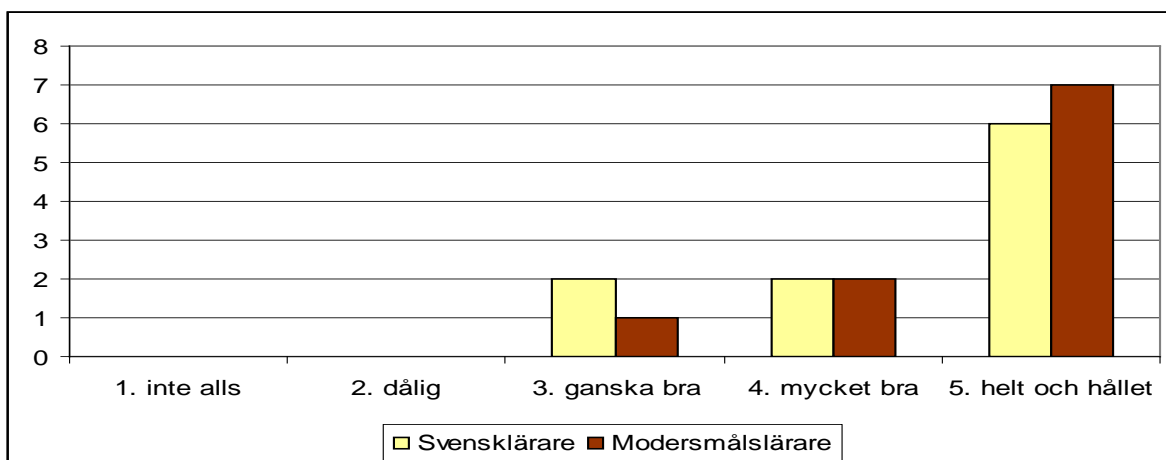


#### Elevernas svar.

40 % (8) av eleverna anser att påstående stämmer *ganska bra*, medan 10 % (2) *inte alls* instämmer i påståendet varken då det gäller svenska eller andra ämnen. 15 % (3) anser att det stämmer *dåligt* för svenskinläring och 20 % (4) menar att det stämmer *dåligt* för inläring i andra ämnen. 10 % (2) av eleverna instämmer *helt och hållet* i påståendet gör då det gäller svenskinläring och 15 % (3) då det gäller andra ämnen. 25 % (5) anser att det är *mycket bra* för svenskinläringen att känna till begreppen på modersmålet och 15 % (3) att det är *mycket bra* för inläring i andra ämnen.

Medelvärdet för eleverna blir 3,1 när det gäller underlättar inläringen a) svenska och 3,5 när det gäller inläring i b) andra ämnen.

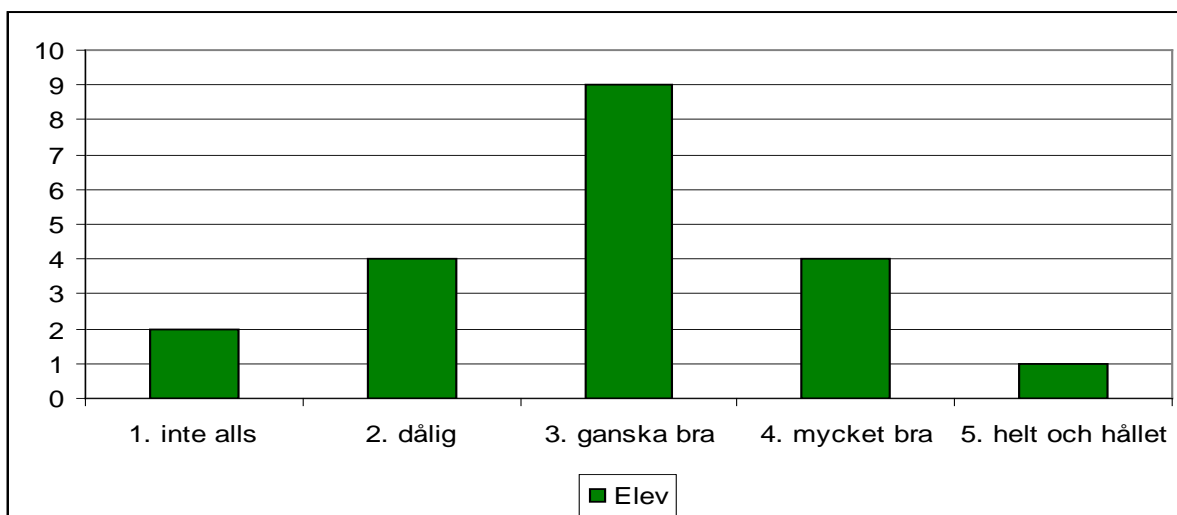
#### 5.1.4. Att träna nya aktuella begrepp/ord från andra skolämnen på modersmålslektionerna innan genomgångarna görs på svenska underlättar inläring av svenska.



#### Svensk- och modersmåls lärarnas svar.

60 % (6) av svensklärarna instämmer *helt och hållet*, 20 % (2) av dem anser att påståendet stämmer *ganska bra* medan 20 % (2) tycker det är *mycket bra*, vilket ger medelvärdet 4,0 på skalan 1 till 5.

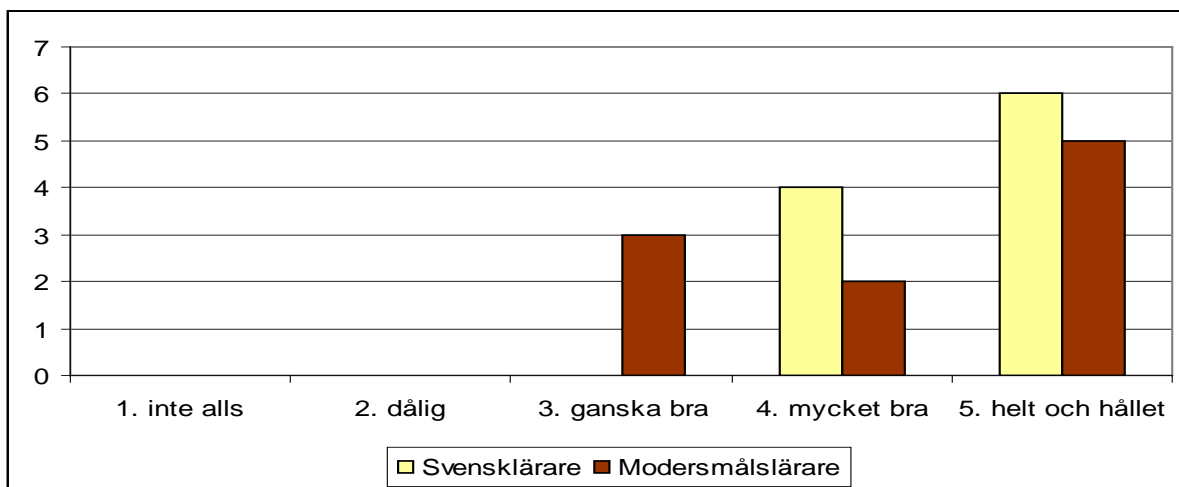
70 % (7) av modersmåls lärarna instämmer *helt och hållet*, 20 % (2) tycker det är *mycket bra* medan 10 % (1) anser att det stämmer *ganska bra*, vilket ger medelvärdet 4,6.



#### Elevernas svar.

45 % (9) av eleverna anser att påståendet är *ganska bra*, 20 % (4) av eleverna tycker det är *mycket bra* medan 5 % (1) av eleverna instämmer *helt och hållet*. 10 % (2) av eleverna instämmer *inte alls* och 20 % (4) av eleverna tycker det stämmer *dåligt*. Detta resultat ger medelvärdet 2,9.

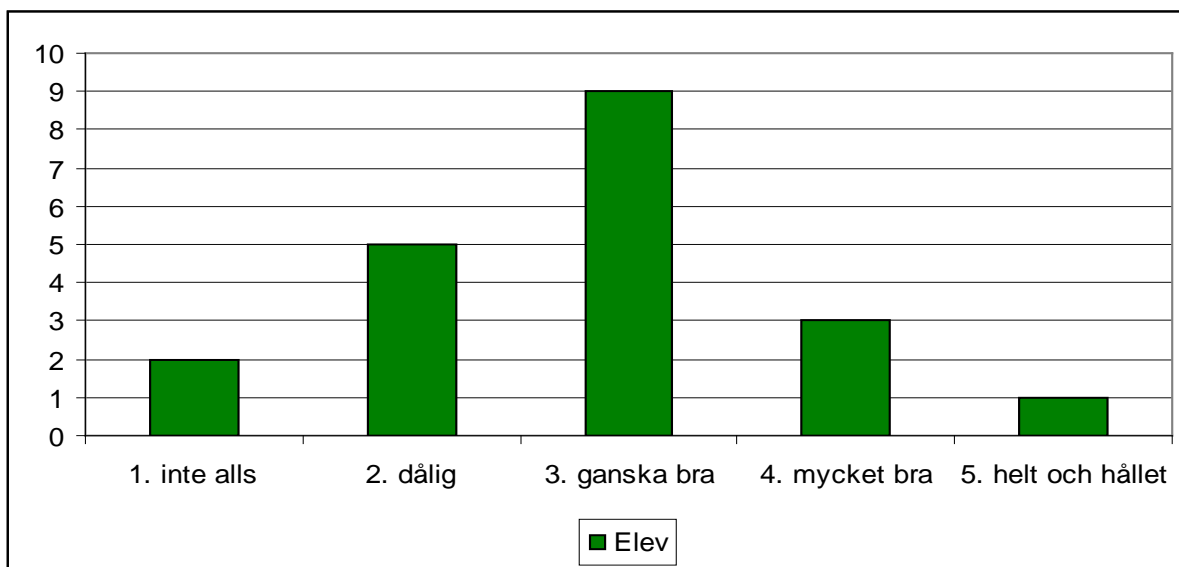
### 5.1.5. Att behärska grammatiken på sitt modersmål underlättar inläring av svenska.



#### Svensk- och modersmåslärarnas svar.

60 % (6) av svensklärarna instämmer *helt och hållet*, 40 % (4) av svensklärarna anser att det stämmer *mycket bra*. Detta resultat ger medelvärdet 4,6.

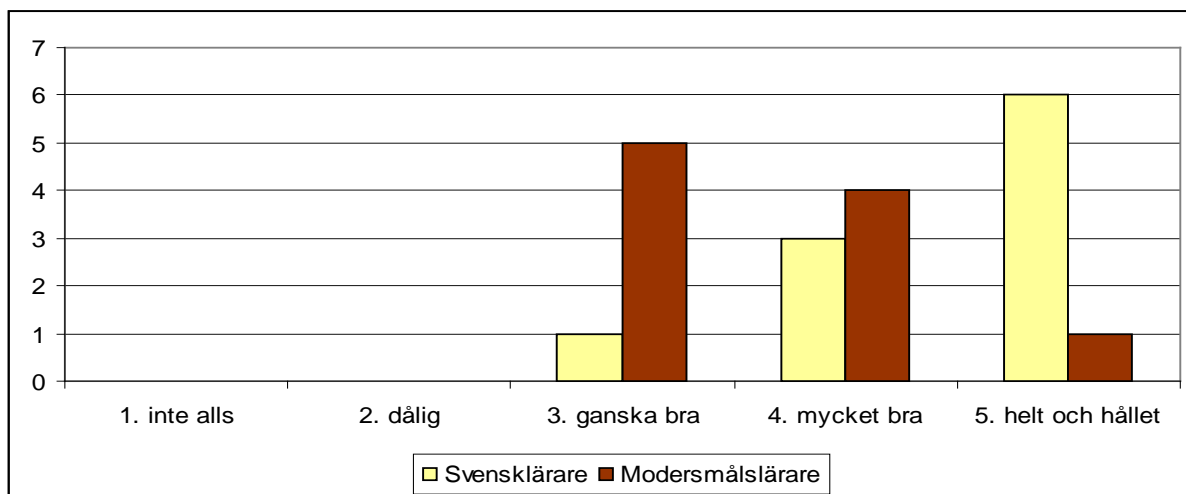
50 % (5) av modersmåslärarna instämmer *helt och hållet*, 20 % (2) tycker det är *mycket bra*, medan 30 % (3) anser det *ganska bra*. Detta resultat ger medelvärdet 4,2.



#### Elevernas svar.

45 % (9) av eleverna anser att påståendet stämmer *ganska bra*, 15 % (3) tycker det är *mycket bra*, medan 5 % (1) av eleverna tycker att instämmer *helt och hållet*. 10 % (2) instämmer *inte alls* och 25 % (5) av eleverna tycker det stämmer *dåligt*. Detta resultat ger medelvärdet 2,8.

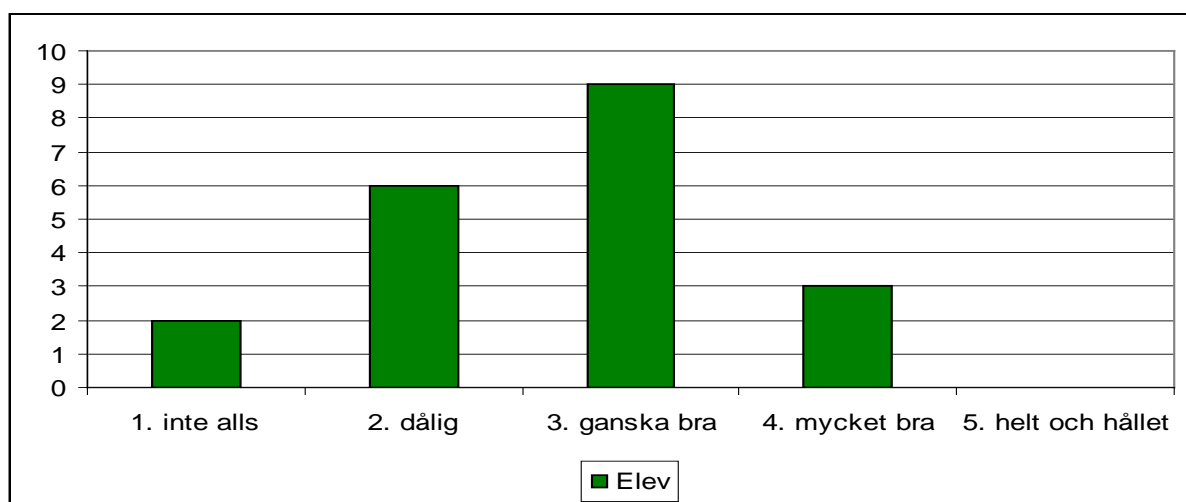
### 5.1.6. Att behärska de grammatiska termerna/orden på sitt modersmål underlättar inläring av svenska.



#### Svensk- och modersmålslärares svar.

60 % (6) av svensklärarna instämmer *helt och hållet*, 10 % (1) av svensklärarna anser att det stämmer *ganska bra* medan 30 % (3) tycker det är *mycket bra*. Detta resultat ger medelvärdet 4,5.

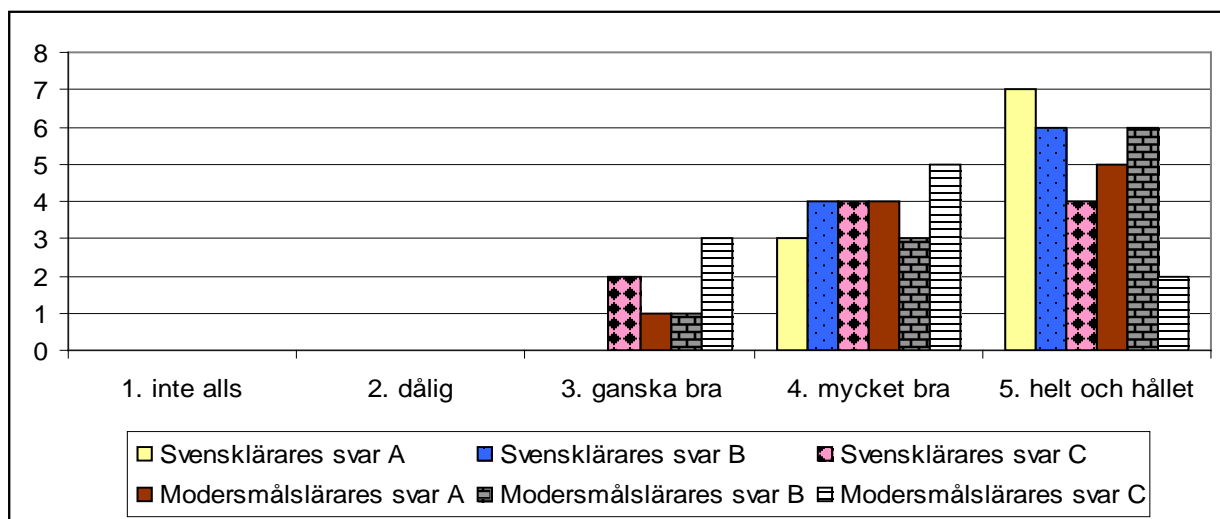
10 % (1) av modersmålslärares instämmer *helt och hållet*, 40 % (4) tycker det är *mycket bra* medan 50 % (5) av modersmålslärares instämmer anser det *ganska bra*. Detta resultat ger medelvärdet 3,6.



#### Elevernas svar.

45 % (9) av eleverna anser att påståendet stämmer *ganska bra*, 15 % (3) tycker att det stämmer *mycket bra*, medan 10 % (2) instämmer *inte alls* och 30 % (6) av eleverna att tycker det stämmer *dåligt*. Detta resultat ger medelvärdet 2,7.

**5.1.7. Hur viktigt tycker du att följande kunskaper i modersmålet är för inläring i svenska? a) tala b) läsa c) skriva**



**Svensk- och modersmåslärares svar.**

**A. Tala:** 70 % (7) av svensklärarna instämmer *helt och hållet* medan 30 % (3) anser att det stämmer *mycket bra*. Detta resultat ger medelvärdet 4,7.

50 % (5) av modersmåslärarna instämmer *helt och hållet* medan 40 % (4) anser att det stämmer *mycket bra* och 10 % (1) tycker det stämmer *ganska bra*. Detta resultat ger medelvärdet 4,4.

**B. Läsa:** 50 % (5) av svensklärarna instämmer *helt och hållet* medan 40 % (4) anser att det stämmer *mycket bra* och 10 % (1) *ganska bra*. Detta resultat ger medelvärdet 4,4.

60 % (6) av modersmåslärarna instämmer *helt och hållet* medan 30 % (3) anser att det stämmer *mycket bra* och 10 % tycker det stämmer *ganska bra*. Detta resultat ger medelvärdet 4,5.

**C. Skriva:** 40 % (4) av svensklärarna instämmer *helt och hållet* medan 40 % (4) anser att det stämmer *mycket bra* och 20 % (2) *ganska bra*. Detta resultat ger medelvärdet 4,2.

20 % (2) av modersmåslärarna instämmer *helt och hållet* medan 50 % (5) anser att det stämmer *mycket bra* och 30 % (3) tycker det stämmer *ganska bra*. Detta resultat ger medelvärdet 3,9.

**Svensklärares kommentarer:**

(kommentarerna är ordagrant återgivna från enkätens kommentarrutor)

”Genom att kunna ord på sitt hemspråk gör att lättare för barnen att lära sig nya ord på svenska, då de kan jämföra och översätta direkt av.”

”I min undervisning märker jag att starkt modersmål gynnar elever i sin kunskapsnivå i alla ämnen.”

”Att kunna tala sitt modersmål underlättar intag av nya ord i andra språk. När det gäller läsning och skrivning så kan det variera beroende på lässtilar och skrivstilen, t.ex. arabiska har andra tecken som används vilket kan försvåra inläringen av latinska bokstäverna.”

”Det är viktigt att man kan tala språket. Att läsa och skriva är också viktigt men att tala är viktigast så att man kan översätta och koppla ord till svenska.”

”För att tillgodogöra dig kunskaper i ditt nya språk måste du vara tillägg i ditt hemspråk.”

## Modersmåslärares kommentarer:

(kommentarerna är ordagrant återgivna från enkätens kommentarrutor)

”Att man kan tala på sitt språk och har begrepp på saker och ting underlättar inläring av svenska. Om man kan skriva och läsa på sitt modersmål underlättar ännu bättre inläring av svenska.”

”Om man ha bra sitt modersmål då är lättare att lära sig annat språk.”

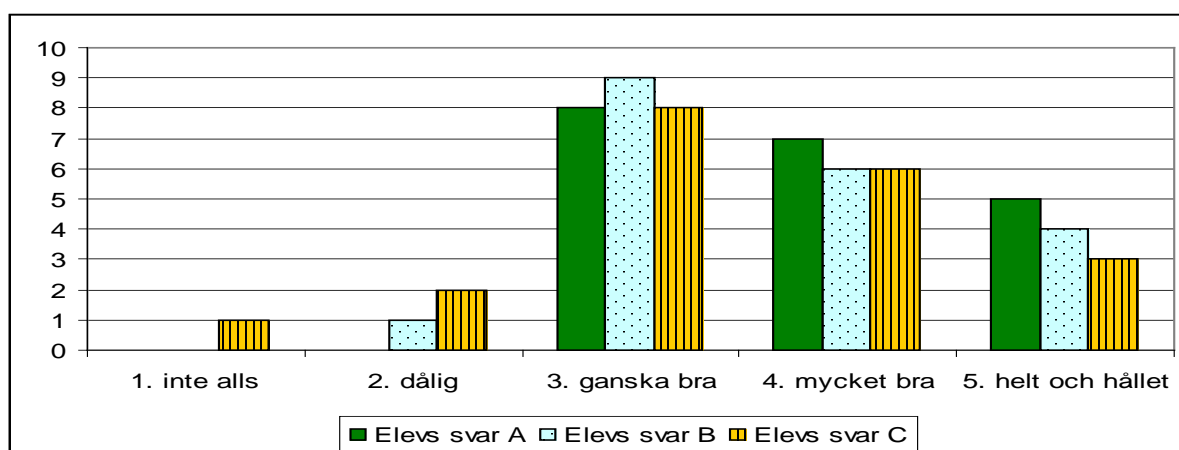
”Från min erfarenhet vet jag att elever som är duktiga på sitt modersmål har lättare att lära sig svenska och andra skolämne.”

”För allt läsning är avgörande för kunskapsinhämtning.”

”Modersmålets betydelse är oerhört viktigt för inläring speciellt för elever som inte har stor Möjlighet för kontakt med svenska i vardagar. Mången forskning har visat att elever med utvecklade modersmål får bättre studieresultat. Vad gäller grammatiken tycker jag att det skiljer sig mycket mellan svenska och mitt språk, därför spelar det mindre roll.”

”Det är vilka komponenter som avgör språkets utveckling. Miljön är avgörande, hur du blir bemött betraktad, värdesatt, respekterad som individ. Språk kvalitet och socialmiljö.”

”Man kan lära sig tala även som analfabet, att läsa sitt modersmål kan underlätta att skriva är bra och kan lära sig svenska även att inte.”



### Elevernas svar.

**A. Tala:** 25 % (5) av eleverna instämmer *helt och hållet* medan 35 % (7) anser att det stämmer *mycket bra*. 40 % (8) anser att det stämmer *ganska bra*. Detta resultat ger medelvärdet 3,9.

**B. Läsa:** 20 % (4) av eleverna instämmer *helt och hållet* medan 30 % (6) anser att det stämmer *mycket bra* och 45 % (9) *ganska bra* och 5 % (1) tycker det stämmer *dåligt*. Detta resultat ger medelvärdet 3,7.

**C. Skriva:** 15 % (3) av eleverna instämmer *helt och hållet*, medan 30 % (6) anser att det stämmer *mycket bra* och 40 % (8) *ganska bra*. 5 % (1) instämmer inte alls och 10 % (2) tycker det stämmer *dåligt*. Detta resultat ger medelvärdet 3,8.

### Elevers kommentarer:

(kommentarerna är ordagrant återgivna från enkätens kommentar rutor, förutom att elevens modersmål har anonymiserats)

”Egentligen underlättar inte mitt modersmål någonting i skolan.”

”Jag läser inte böcker. Svenska och [elevens språk] är två olika språk.”

”Jag tycker att är viktigt att behärska sitt modersmål för att det underlättar individens läsning inom ämnet.”

”Jag tycker att modersmålet e bra för svenska språket. Det är också bra för mig.”

”Jag tycker det är viktigt att läsa modersmål för att de underlättare lärringen av svenska.”

”För att det är viktig att tala, läsa och skriva i sitt modersmål först och sen på svenska.”

”[elevens språk] och svenska är inte direkt samma.”

”[elevens språk] och svenska passar inte”

## 5.2 Några övergripande resultat

Genom att studera ovanstående grafer kan man konstatera att det föreligger stor skillnad mellan lärarnas och elevernas uppfattningar om i vilken grad påståendena överensstämmer med deras egna åsikter. Samtliga staplar för lärarna ligger mellan *ganska bra* till *helt och hållet* med klar övervikt på *helt och hållet*, medan elevernas staplar har spridning över hela spektret och ofta är normalfördelade. Inom gruppen lärare har svensklärare och modersmållärare ibland något olika uppfattning.

Vid bearbetningen av elevernas enkätsvar noterades sambandet mellan deras åsikter om modersmålets betydelse för svenskinläringen och hur länge de deltagit i modersmålsundervisningen. För att få fram antalet svarsalternativ i förhållande till hur länge eleverna deltagit i modersmålsundervisningen sorterades elevernas enkätsvar efter antalet år de deltagit i modersmålsundervisningen. Därefter summerades alla svarsalternativ för samtliga frågor för varje grupp. Resultatet presenteras i tabellen nedan.

Tabell 1. Översikt över elevernas svarsalternativ i relation till hur många år de studerat modersmål

Antal år eleven läst modersmål samt antal elever inom parentes	Inte alls	dåligt	Ganska bra	Mycket bra	Helt och hållet
8 år (7elever)			1	47	22
6 år (5 elever)			48	2	
5 år (2 elever)			20		
4 år (2 elever)	3	5	12		
0 år (4 elever)	10	30			

Som framgår är de elever med lång utbildning i modersmål mest positiva till enkätens påståenden, medan de elever som inte läser modersmål är mest negativa. Dessutom visar tabellen att ju längre tid eleven studerat sitt modersmål ju mer positiv är han/hon till de åsikter som presenteras i enkäten. Fyra elever (20 %) läser överhuvudtaget inte modersmål, men har ändå deltagit i studien. Eleverna har aktivt valt bort modersmålsundervisningen och därmed tagit avstånd till dess betydelse för språkstudier i svenska.

## 6. Analys och diskussion

Syftet med denna undersökning är att finna svar på fem frågeställningar (se paragraf 1.2) om vilka kunskaper och färdigheter i modersmålet som elever, modersmållärare och svensklärare anser vara viktigast för inläring av svenska språket. I det följande redovisas och diskuteras de svar som framkommit enkätundersökningen

### 6.1 Återkoppling på de fem frågeställningarna

1. Vilka kunskaper och färdigheter i modersmålet anser eleverna respektive lärarna i modersmål och svenska vara de viktigaste för inläring av svenska?

Att kunna många ord på sitt modersmål anses av alla tre kategorierna vara den allra viktigaste kunskapen för att underlätta inläring av svenska. 90 % av svensklärarna och 80 % av modersmållärarna håller med *helt och hållet* medan 90 % av eleverna tycker att det överensstämmer *ganska bra* eller bättre och bara 10 % anser att det *stämde dåligt*. En av svensklärarna förklarar detta så här ”*Genom att kunna ord på sitt hemspråk blir det lättare för barnen att lära sig nya ord på svenska, då de kan jämföra och översätta direkt av.*”

Den färdighet som samtliga tre grupper anser vara viktigast för att lära sig svenska är att kunna tala sitt modersmål. En av lärarna i undersökningen uttrycker det så här: ”*Det är viktigt att man kan tala språket. Att läsa och skriva är också viktigt men att tala är viktigast så att man kan översätta och koppla ord till svenska.* En annan lärare menar: *Man kan lära sig tala även som analfabet.* Visserligen är inte resultatet lika övertygande som när det gäller frågan om att kunna många ord på modersmålet, men inte en enda av informanterna anser att påstående *inte stämmer alls* eller att det stämmer *dåligt* med deras egna åsikter.

Att kunna tala och kunna många ord på sitt modersmål är alltså de viktigaste kunskaperna enligt undersökningen. Detta tar Svensson (2009) upp i sin diskussion om äldre pedagogisk forskning där hon ingående presenterar Vygotskijs teorier (Vogotskij 1962:1978). Vygotskij menar att barnet använder sig av språket för att kommunicera och när barnet behärskar språket bättre påverkar det förmågan att tänka. Orden blir de beståndsdelar som barnet använder för att tänka. Man tänker med ord och ju fler ord man behärskar ju mer avancerade tankar kan man åstadkomma.

2. Vad anser de tre kategorierna vara viktigast att träna på under modersmålslektionerna för att underlätta inläring av svenska?

Det finns bara en enkätfråga som direkt matchar denna frågeställning och det är frågan om att träna nya begrepp/ord från andra skolämnen på modersmålslektionerna innan genomgångarna görs i respektive ämne. För modersmållärarna överensstämmer påståendet mycket väl medan svensklärarna och eleverna inte är lika övertygade.

Däremot kan man utifrån de övriga enkätsvaren utläsa vilka kunskaper som anses viktiga och därför bör tränas på modersmålslektionerna. Den viktigaste kunskapen är ordkunskap och den viktigaste färdigheten är att tala modersmålet. Mer detaljerad information om övriga moment inom modersmålsundervisningen presenteras nedan under rubriken: 3. Vilka skillnader finns mellan a) elevernas svar b) modersmållärarnas svar och c) svensklärarnas svar?

Många forskare är övertygade om vad som bör studeras för att underlätta inläring av ett andra språk. Viberg (1992) anser att den språkliga utbyggnaden utvecklas under skolåren och



tycker därför att man skall fokusera på framförallt övningar i att läsa och skriva på olika sätt under de tidiga skolåren. Sandvik och Spurkland (2011) menar att den språkliga kompetensen är beroende av hur väl man behärskar själva språksystemet. Med språksystemet menar författarna grammatiken, ord och uttal. Vidare anser de att många av de färdigheter som eleven har lärt sig på modersmålet överförs till andraspråket, till exempel när det gäller förmågan att delta i ett samtal, att berätta och förklara och att förstå ord och begrepp. De säger vidare att om eleven gör erfarenheter på modersmålet och har lärt sig att knyta ord eller begrepp till dessa erfarenheter så återstår bara att sätta nya svenska språketiketter på erfarenheterna.

Eftersom samtliga tre informantgrupper anser att ett rikt ordförråd på modersmålet är viktigast bör ordkunskap på modersmålet utgöra det viktigaste momentet under modersmålslektionerna. Eftersom färdighet i att tala modersmålet anses vara viktigt bör olika talsituationer tränas.

3. Vilka skillnader finns mellan a) elevernas svar, b) modersmålslärares svar och c) svensklärares svar?

Det föreligger stor skillnad mellan lärarnas (både svensklärares och modersmålslärares) och elevernas uppfattningar om i vilken grad påståendena överensstämmer med deras egna åsikter. Samtliga svar från lärarna ligger mellan *ganska bra* till *helt och hållet* med klar övervikt på *helt och hållet*, medan elevernas staplar har spridning över hela spektret och ofta har formen av en klockkurva.

Tabell 2. Översikt av de medelvärden som räknats fram för varje enkätfråga och undersökningsgrupp.

Fråga	Medelvärde svensklärare	Medelvärde modersmålslärare	Medelvärde elever
1. Att kunna många ord på sitt modersmål underlättar inläring av svenska	4,9	4,7	3,4
2. Att läsa många böcker på sitt modersmål underlättar inläring av svenska	4,6	4,7	2,5
3. Att redan känna till nya begrepp på sitt modersmål underlättar inläring i			
a) svenska	4,7	4,6	3,1
b) andra ämnen	4,7	4,6	3,05
4. Att träna nya aktuella begrepp/ord från andra skolämnen på modersmålslektionerna innan genomgångarna görs på svenska underlättar inläring av svenska	4,0	4,6	2,9
5. Att behärska grammatiken på sitt modersmål underlättar inläring av svenska	4,6	4,2	2,8
6. Att behärska de grammatiska termerna/orden på sitt modersmål underlättar inläring av svenska	4,5	3,6	2,65
7. Hur viktigt tycker du att följande kunskaper i modersmålet är för inläring i svenska?			
A. Tala	4,7	4,4	3,85
B. Läsa	4,4	4,5	3,65
C. Skriva	4,2	3,9	3,8
Medelvärde för samtliga enkätfrågor per grupp	<b>45,3</b>	<b>43,8</b>	<b>33,55</b>

Svensklärarna är mest positiva till enkätens påståenden om modersmålets betydelse för inläring av svenska, vilket kanske är något överraskande eftersom man kunde förvänta sig att modersmålslärarna skulle vara mest positiva. I kommentarerna från modersmålslärarna påpekas att vissa språks grammatik och alfabet är så olika svenskans att de inte uppfattar skrivning och grammatikstudier på modersmålet speciellt gynnsamma för svenskinläringen. Det är just dessa frågor som fått lägst poäng hos dem. Elevernas samlade medelvärde är lägst, men ligger ändå över 3, vilket innebär *ganska bra*. I elevgruppen ingår fyra elever (alltså 20 % av gruppen), som är behöriga till det men inte läser modersmål. Dessa elever har alltså aktivt valt bort modersmålsstudier och man kan kanske gissa att orsaken är att de inte tror att deras modersmålskunskaper påverkar deras studier i svenska. Vid en hastig granskning av deras enkätsvar ser man att alternativen *inte alls* och *dåligt* dominerar helt.

Att läsa böcker på modersmålet anser båda lärargrupperna vara viktigt, även om en modersmålslärare i sin kommentar anser att alfabeten är så olika att det inte är så stor idé att ägna sig åt att träna detta och en svensklärare hävdar: "... *arabiska har andra tecken som används, vilket kan försvåra inläringen av latinska bokstäverna.*"

Eleverna menar att läsning av böcker på modersmålet inte underlättar svenskinläringen. 50 % av eleverna anser att påstående att det skulle underlätta *inte stämmer alls* eller *stämmer dåligt* med deras egna åsikter. En elev skriver i sin kommentar: "*Jag läser inte böcker. Svenska och [elevens språk] är två olika språk*".

Inte heller den grammatiska terminologin på modersmålet bör enligt eleverna tränas allt för ofta på modersmålslektionerna. Svensklärarna däremot rankar grammatikkunskaper högt, medan modersmålslärarna anser att kunskaper i modersmålets grammatik är viktigt, men att de grammatiska termerna inte är så betydelsefulla. En modersmålslärare uttrycker sig så här: *Vad gäller grammatiken tycker jag att det skiljer sig mycket mellan svenska och mitt språk, därför spelar det mindre roll.*

Att svensklärarna, som i detta fall är andraspråkslärare, rankar kunskaper i den grammatiska terminologi högt är ganska självklart. Inom skolans värld är det väl känt att det just är undervisningen i främmande språk (andra- och tredjespråk) som har störst glädje av goda grammatikkunskaper hos eleverna.

#### 4. På vilket sätt kan resultatet bidra till en ökad insikt om modersmålsundervisningens betydelse för inläring av svenska?

Resultatet av enkätundersökningen visar att kategorin svensklärare är påtagligt positiva till goda kunskaper i modersmålet. Just denna grupp av lärare borde veta vad som underlättar inläring av det svenska språket. I svensklärarnas klasser finns det ofta många elever med olika modersmål. En svensklärare uttrycker sig så här: "*Att kunna ord på sitt hemspråk gör det lättare för barnen att lära sig nya ord på svenska, då de kan jämföra och översätta direkt av.*" och en annan påstår: "*I min undervisning märker jag att ett starkt modersmål gynnar eleverna i alla ämnen.*"

Medelvärdet för samtliga enkätsvar från de olika informantgrupperna ligger över 3, vilket betyder att deltagarna håller med om att påståendena stämmer *ganska bra*, *mycket bra* eller *helt och hållet*, även om eleverna anser att enstaka påståenden (såsom grammatikkunskaper och att läsa böcker på modersmålet) stämmer *dåligt* eller *inte alls* med deras åsikter om vad som gagnar svenskinläringen.

De båda lärargrupperna är mycket positiva till nästan alla enkätens påståenden, vilket framgår av graferna ovan. När det handlar om ordkunskap, att känna till ord och begrepp inom andra skolämnen på modersmålet och att träna dessa på modersmålslektionerna för att underlätta svenskstudierna och studier i andra skolämnen håller majoriteten av lärarna med *helt och hållet*. Likaså när det gäller förmågan att tala modersmålet. En svensklärare uttrycker det så här: *”Det är viktigt att man kan tala språket. Att läsa och skriva är också viktigt men att tala är viktigast så att man kan översätta och koppla ord till svenska.”*

Även eleverna anser att förmågan att kunna tala sitt modersmål samt att ha ett rikt ordförråd på modersmålet underlättar svenskstudierna. Här är det intressant att se att de elever som deltagit i modersmålsundervisningen under hela sin skolgång är mest positiva till enkätens påstående, medan de elever som inte deltagit alls är mest negativa.

Resultatet överensstämmer också med forskningen inom området:

Hill (1996, s. 51-53) undersökte om de elever som deltagit i modersmålsundervisningen har bättre förutsättningar att klara av skolgången än de elever som inte deltagit. Undersökningens resultat visar att modersmålsundervisningen har en stor betydelse för att eleverna ska klara sig bra i skolan. De elever som deltagit utan avbrott i modersmålsundervisningen har enligt undersökningen lyckats bäst.

Ladberg (2000) anser att om en elev inte har goda kunskaper i sitt modersmål påverkas inläringen av svenska, vilket i sin tur påverkar elevens hela skolutveckling. Hon menar precis som Vygotskij att förstaspråket har stor betydelse för tankar och reflektioner samt för kunskapsinhämtning. Goda modersmålskunskaper anses underlätta vid studier av ett nytt språk. Både elever, lärare och Skolverket håller med. En elev skriver så här: *Jag tycker det är viktigt att läsa modersmål för att de underlättar lärringen av svenska* och en annan uttrycker sig på detta sätt: *”Jag tycker att modersmålet e bra för svenska språket. Det är också bra för mig.”* En modersmåls lärare påstår: *”Från min erfarenhet vet jag att elever som är duktiga på sitt modersmål har lättare att lära sig svenska och andra skolämne.”*

Skolverkets (2012) visar att flerspråkiga elever som har ett utvecklat modersmål är mer kreativa. Den flerspråkiga eleven kan se saker utifrån olika perspektiv.

##### 5. På vilket sätt kan resultaten bidra till ökad insikt om vad modersmålsundervisningen konkret bör innehålla?

Undersökningens resultat visar att ett rikt ordförråd på modersmålet gynnar inläring av svenska. Båda lärargrupperna såväl som eleverna anser detta, precis som många forskare inom området. Att kunna tala sitt modersmål är den färdighet som samtliga informanter prioriterar. Håkansson (2003) betonar att det i början är viktigast att utveckla ord- och begreppsförråden vid språkinläring´ därför bör i de lägre klasserna fokus läggas på att berika ordförrådet, för att senare i högre årskurser gå vidare med läsning, olika tal situationer, skrivning och därmed grammatik.

Hur kan då modersmålsundervisningen möta dessa önskemål?

Ett sätt att öka ordförrådet är den gamla beprövade metoden inom språkstudier: att läsa texter och plugga in nya glosor. Ett annat sätt är att arbeta med ordbildning inom språket. Högläsning, som inleds med genomgång och förklaringar av aktuella ord kan även bidra till att öka ordförrådet. Modern metodik erbjuder dessutom många olika ordlekar och övningar. Att samordna ordkunskap med elevernas övriga ämnen är svårt, eftersom eleverna i gruppen sällan kommer från samma klass, inte ens från samma skola. Men om tillfälle erbjuds borde motivat-

ionen vara stor hos eleverna, att arbeta med att översätta från svenska till modersmål aktuella sidor ur en lärobok i ett ämne som de snart skall ha prov i.

För att träna eleverna i konsten att kunna tala sitt modersmål bör mycket fokus läggas just på olika samtalssituationer, alltifrån det enkla samtalet till mer avancerade uppgifter såsom redogörelser, diskussioner och argumentationer. Ämnet retorik bör kopplas till dessa uppgifter, inte minst för att stärka elevernas självförtroende och förmåga att uttrycka sig inför grupp. Med sådana kunskaper i ryggen blir de även säkrare då de skall tala svenska i andra skolsituationer. Att endast tillåta samtal på modersmålet i klassrummet under lektionstid ökar möjligheten till träning.

Ett medel för språkinläring som är så självklar att den inte ens tagits upp i denna studie är naturligtvis att lyssna. Att lyssna på språket i en naturlig och gärna spännande situation innebär både kunskaper i uttal, satsmelodi och ord förståelse. Dagens moderna medier erbjuder många möjligheter till detta.

## 6.2 Metoddiskussion

Att använda enkäter och inte intervjuer föll sig naturligt, eftersom en av de viktigaste frågorna var dels att jämföra elevernas åsikter med de olika lärarkategoriernas, dels att jämföra de båda lärargruppernas åsikter med varandra. Med enkät blir det exakt samma frågor till alla informanter.

För att tydligt kunna jämföra de olika grupperna används medelvärden. Dessa medelvärden gäller endast denna undersökning och är inte relevanta för att generalisera resultaten för övrigt. Undersökningen som sådan är kvalitativ och inte kvantitativ. Populationen är för liten för att man skall kunna dra några allmänna slutsatser av undersökningen. Däremot kan man visa på vissa tendenser. Graferna finns med för att tydligt åskådliggöra svaren.

Enkätfrågorna (Se bilaga 3!) matchar frågeställningarna väl och mäter vad som är tänkt att de skall mäta. Samtliga frågeställningar går att direkt besvara utifrån enkätfrågorna, utom fråga 2: *Vad anser de tre kategorierna vara viktigast att träna på under modersmålslektionerna för att underlätta inläring av svenska?* Det fanns endast en enkätfråga (fråga 4), som var för specificerad för att ensam besvara frågeställningen För att ändå kunna besvara frågan utgick jag från att de kunskaper och färdigheter som informanterna ansåg vara viktigast borde tränas på modersmålslektionerna.

I detta fall kunde man kanske i stället haft en öppen fråga där de tillfrågade själva fick rangordna vad de ansåg vara viktigast att ta upp på modersmålslektionerna eller ett stort antal påstående om betydelsen av olika moment inom språket. Risken med detta tillvägagångssätt är att enkätkonstruktören kan missa något moment. Med en öppen fråga föreligger faran att enstaka informanter begränsar sig, medan andra tvärtom ger alltför många alternativ, vilket skulle försvåra bearbetning och analys av svaren. Så andra alternativ hade också medför vissa osäkerheter.

Vid bearbetningen av elevernas enkätsvar noterades sambandet mellan deras åsikter om modersmålets betydelse för svenskinläringen och hur länge de deltagit i modersmålsundervisningen.

## 6.3 Slutord

Det viktigaste inslaget i den här undersökningen är att elever och lärare får exakt samma frågor och alltså kan jämföras på samma villkor.

Denna studie är liten till omfattningen och har låg generaliserbarhet, men jag anser ändå att frågeställningarna besvarats och bidragit till ökad insikt om hur olika moment i modersmålsundervisningen kan motiveras.

Studien visar att de viktigaste kunskaperna är att kunna många ord på modersmålet samt att kunna tala detta och därför bör undervisningen i modersmål just fokusera på ordkunskap och träning i olika samtalssituationer. Att koppla den muntliga framställningen till retorik kan även stärka elevens självkänsla och förmågan då han/hon skall tala svenska. Alla tre informantgrupperna är överens om att modersmålskunskaper är viktiga för svenskinläring. Svensklärarnas positiva inställning till goda kunskaper i modersmålet övertygar om dessas stora betydelse för svenskinläringen. Däremot skiljer sig åsikterna åt då det gäller så att säga traditionella moment inom språkundervisningen. Lärarna rankar både läsning av böcker på modersmålet och grammatikkunskaper högt, medan eleverna inte tycker att dessa är lika viktiga.

Under arbetets gång har nya frågor dykt upp. En av dessa är: Varför är det så många berättigade elever som väljer bort modersmålsundervisningen, när all tillgänglig forskning visar hur viktigt modersmålet är för att lyckas i skolan? En enkätundersökning om orsakerna till detta bland elever som inte deltar i modersmålsundervisning skulle ge svar på frågan och i förlängningen förbättra informationen till barn och föräldrar och därmed öka antalet modersmålelever som tar del av modersmålsundervisning.

Avslutningsvis vill jag poängtera modersmålsundervisningens stora betydelse och gör det genom att citera Ladberg: *”Att fortsätta att utveckla modersmålet som ”tankespråk” på skolenivå är en hjälp för eleven även i den svenska undervisningen. Det som eleven lär sig förstå på sittspråk kan hon sedan överföra till svenska”* (Ladberg 1996, s.101).

#### **6.4 Yrkesrelevans**

Resultatet av denna studie visar dels hur viktigt goda kunskaper i modersmålet är för att underlätta inläring av svenska språket, dels vilka moment inom modersmålet som anses särskilt betydelsefulla. För oss modersmåls lärare är det angeläget att få belägg för ämnets stora betydelse, vilket naturligtvis höjer ämnets status och kan bli ett argument i debatten om modersmålsundervisningens position i skolan.

Det framgår av undersökningen att de viktigaste kunskaperna och färdigheterna är att kunna många ord och att kunna tala sitt modersmål, därför bör modersmålsundervisningen fokusera på samtalet. För att framgångsrikt lyckas med denna förskjutning av fokus från det skrivna till det talade ordet bör fortbildning i retorik erbjudas lärarna.

## Referenslista

- Abrahamsson, N., & Hyltenstam, K. (2013) *Svenska som andraspråk - i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. Mognadsbegränsningar och den kritiska perioden för andraspråksinläring sidan (221-257)
- Alfakir, N. (2004). *Skapa dialog med föräldrarna – integration i praktiken*. Hässelby: Runa
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber Ekonomi.
- Gibbons, P. (2002). *Stärk språket stärk lärandet. Språk- och kunskapsutvecklande arbetsätt för och med andraspråkselever i klassrummet*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Hill, M. (1996). *Invandrabarns möjligheter - om hemspråksundervisning och språkutveckling*. Göteborgs universitet: Institutionen för pedagogik.
- Hyltenstam, K. (red.). (1996). *Tvåspråkighet med förhinder? Invandrar- och minoritetsundervisning i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- Hyltenstam, K. & Tuomela, V. (1996). *Hemspråksundervisningen*. Kapitel i: Hyltenstam, K. (red.). *Tvåspråkighet med förhinder? Invandrar- och minoritetsundervisning i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- Håkansson, G. (2003). *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Ladberg, G. (1996). *Barn med flera språk, Tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola och skola*. Stockholm: Liber Utbildning AB. 2:a uppl.
- Ladberg, G. (2003). *Barn med flera språk. Tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola, skola och samhälle*. Stockholm: Liber.
- Ladberg, G. (2000). *Skolans språk och barnets: att undervisa barn från språkliga minoriteter*. Lund: Studentlitteratur.
- Linell, P. (1982). *Människans språk: en orientering om språk, tänkande och kommunikation*. Lund: Liber.
- Paulin, A. (red.) (1995). *Mer än ett modersmål. Hemspråksdidaktik*. Stockholm: HLS Förlag.
- Prentice, J. (2010). *På rak sak*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Sandvik, M., & Spurkland, M. (2011). *Språkstimulera och dokumentera i den flerspråkiga förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

SFS (2010:800). *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolverket (2011). *Kommentarmaterial till kursplanen i modersmål*.

Svensson, A. K. (2009). *Barnet, språk och miljö*. Lund: Studentlitteratur AB.

Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap - vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, J. (2007). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.

Viberg, Å. (1992). *Vägen till ett nytt språk*. Stockholm: Natur och kultur.

### **Elektroniska källmaterial**

Förordning 1997:599 i: *Grundskoleförordningen 1994:1 194 Kap 2: 9§ och 13§*.

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19941194.HTM>Hämtad: 2013-10-25

Skolverket (2013). Skolverkets rapport 383: *Beskrivande data Förskola, skola och vuxenutbildning. 2012*. Stockholm: Skolverket. Hämtad: 2013-10-15

Skolverket (2002). *Flera språk - fler möjligheter – utveckling av modersmålsstödet och modersmålsundervisningen*. Rapport till regeringen. Uppsala: Skolverket

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1019>Hämtad: 2013-10-21

Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Hämtad från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>

Skolverket (2012). *Greppa språket. Ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet*.

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2573>Hämtad: 2013-10-25

Språk för alla - förslag till språklag, prop. 2008/09:153 (pdf 408 kB)

<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/122288>Hämtad: 2013-10-25

## **Bilaga1**

### **Till målsman till elev XXX i XXXX skola**

Jag arbetar som modersmåls lärare och är lärarstudent vid Göteborgs universitet. Under min sista termin på lärarprogrammet ska jag skriva ett examensarbete och jag har valt att undersöka Vilka kunskaper och färdigheter i modersmålet anser eleverna respektive lärarna i modersmål och svenska vara de viktigaste för inläring av svenska?

För att ta reda på detta behöver jag genomföra en enkät med några elever och analysera deras åsikter. Därför behöver jag ha ditt/ert tillstånd.

Enkätsvaren kommer att behandlas konfidentiellt och elever och skolor kommer att vara anonyma. All information kommer bara att användas i min undersökning.

Ditt barn har möjlighet att avbryta medverkan när han/hon vill.

Jag ber dig/er därför att fylla i blanketten och återlämna den till mig.

Med vänliga hälsningar  
ZhianGaff  
0707944394  
[zhiangaff@hotmail.com](mailto:zhiangaff@hotmail.com)

**Ja** jag ger tillstånd för mitt barn att delta i denna studie.

**Nej** jag ger inte tillstånd för mitt barn att delta i denna studie.

Mitt barns namn .....

Målsmans underskrift .....



## Bilaga 2

### Elevenkät

Hur länge har du bott Sverige? .....

Från vilket land kommer du? .....

Hur länge har du haft modersmålsundervisning? .....

**Markera under varje påstående hur dina åsikter överensstämmer med påståendet..**

- 1 = stämmer **inte alls** med vad jag tycker.  
2 = stämmer **dåligt** med vad jag tycker.  
3 = stämmer **ganska bra** med vad jag tycker.  
4 = stämmer **mycket bra** med vad jag tycker.  
5 = stämmer **helt och hållet** med vad jag tycker.
- 

1. Att kunna många ord på sitt modersmål underlättar inläring av svenska.

<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>	<input type="text" value="4"/>	<input type="text" value="5"/>
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

2. Att läsa många böcker på sitt modersmål underlättar inläring av svenska.

<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>	<input type="text" value="4"/>	<input type="text" value="5"/>
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

3. Att redan känna till nya begrepp på sitt modersmål underlättar inläring i.

a) svenska

<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>	<input type="text" value="4"/>	<input type="text" value="5"/>
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

b) andra skolämnen

<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>	<input type="text" value="4"/>	<input type="text" value="5"/>
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

4. Att träna nya aktuella begrepp/ord från andra skolämnen på modersmålet innan genomgångarna görs på svenska underlättar inläringen av svenska

<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>	<input type="text" value="4"/>	<input type="text" value="5"/>
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

5. Att behärska grammatiken på sitt modersmål underlättar inläringen av svenska.

<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>	<input type="text" value="4"/>	<input type="text" value="5"/>
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

6. Att behärska de grammatiska termerna/orden på sitt modersmål underlättar inläring av svenska.

7. Hur viktiga tycker du att följande kunskaper i modersmålet är för inläring av svenska?

a) tala.

b) läsa.

c) skriva.

Motivera dina val!

.....

.....

.....

.....

.....

**Tack för att du svarade på enkäten!**

## Bilaga 3

### Lärarenkät

I vilket/vilka språk undervisar du och hur länge har du undervisat i detta/dessa språk?

.....

**Markera under varje påstående hur dina åsikter överensstämmer med påståendet.**

1 = stämmer **inte alls** med vad jag tycker.

2 = stämmer **dåligt** med vad jag tycker.

3 = stämmer **ganska bra** med vad jag tycker.

4 = stämmer **mycket bra** med vad jag tycker.

5 = stämmer **helt och hållet** med vad jag tycker.

---

1. Att kunna många ord på sitt modersmål underlättar inläring av svenska.

<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>	<input type="text" value="4"/>	<input type="text" value="5"/>
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

2. Att läsa många böcker på sitt modersmål underlättar inläring av svenska.

<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>	<input type="text" value="4"/>	<input type="text" value="5"/>
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

3. Att redan känna till nya begrepp på sitt modersmål underlättar inläring i:

a) svenska

<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>	<input type="text" value="4"/>	<input type="text" value="5"/>
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

b) andra skolämnen

<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>	<input type="text" value="4"/>	<input type="text" value="5"/>
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

4. Att träna nya aktuella begrepp/ord från andra skolämnen på modersmålet innan genomgångarna görs på svenska underlättar inläringen av svenska.

<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>	<input type="text" value="4"/>	<input type="text" value="5"/>
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

5. Att behärska grammatiken på sitt modersmål underlättar inläringen av svenska.

<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>	<input type="text" value="4"/>	<input type="text" value="5"/>
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

6. Att behärska de grammatiska termerna/orden på sitt modersmål underlättar inläring av svenska.

<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>	<input type="text" value="4"/>	<input type="text" value="5"/>
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

7. Hur viktiga tycker du att följande kunskaper i modersmålet är för inläring av svenska?

a) tala.

b) läsa.

c) skriva.

Motivera dina val!

.....

.....

.....

.....

.....

**Tack för att du svarade på enkäten!**